

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 27 (1042)

Субота, 2 ліпеня 1955 года

Цана 40 кап.

Першая старонка

Перадачы. — Будучыя майстры мастацтва.
 П. Прыходзька. — Письмо з цаліны.
 І. Байкоў. — Высокі пост.
 Ад Совецкага камітэта абароны міру.
 Другая старонка
 Ф. Куляшоў. — Запавет настаўніка.
 П. Герасімовіч. — Важная тэма.
 А. Сцяпану. — Слухаючы радыё...

М. Модэль. — Мастацкі ансамбль — аснова сцэнічнага твора.
 Трэцяя старонка
 Якуб Колас. — Петрусю Броўку.
 З рэдакцыйнай пошты.
 Д. Кавалёў. — Паэт і яго героі.
 Чацвёртая старонка
 Е. Ракава. — Да новай сустрэчы!
 В. Дашкевіч, Л. Максімаў. — Культура і мастацтва Індыі.

Будучыя майстры мастацтва

У кансерваторыі, тэатральна-мастацкім інстытуте, музычных вучылішчах і школах рэспублікі закончыліся навукальны год.

Дзяржаўныя экзаменацыйныя камісіі даюць ацэнку ведам і прафесійнальным якасцям выпускнікоў — будучых маладых майстроў мастацтва. Сярод іх ёсць здольныя артысты драмы, вакалісты, выканаўцы на народных інструментах, аркестранты, піяністы, жывапісы, скульптары, даволі значная група выкладчыкаў на розных спецыяльнасцях.

Палепшыліся педагогічны працэс і выхаванне студэнцтва. Сярод выкладчыкаў выканаўчых і тэарэтычных дысцыплін у сярэдніх музычных навукальных устаноў стала больш людзей са спецыяльнай вышэйшай адукацыяй, а ў інстытуте і кансерваторыі — з навуковай годнасцю.

Выпускнікі, апрача рэспубліканскіх і абласных устаноў мастацтва і творчых калектываў, будуць таксама працаваць у раённых цэнтрах, на вёсцы ў якасці кіраўнікоў гуртоў мастацкай самадзейнасці, сельскіх дамоў культуры і клубаў.

Вынікі мінулага года свечачы і праасобныя асаблівасці ў дзейнасці навукальных устаноў.

Выпускнікі кансерваторыі і ацёрскага аддзялення тэатральна-мастацкага інстытута не могуць цалкам задаволіць патрэбы тэатраў і канцэртных арганізацый у таленавітых і належным чынам падрыхтаваных маладых кадрах.

Будучыя саблюдныя оперы яшчэ слаба валодаюць сцэнічным майстэрствам. Драматычныя артысты атрымалі ў інстытуте пэдагагічныя веды, але дрэнна ведаюць рускую і беларускую мовы, слаба валодаюць прафесійнальнымі асаблівасцямі свайго жанра.

Намным тэатрам нехапае выканаўцаў ролей герцагіна пана ў савецкім і класічным рэпертуары. А між тым з ліку выпускнікоў гэтага года тэатры таксама не атрымаюць артыстаў на ролі Заслонава, Чацкага, Гамлета, Кацярыны, Лаўрэцыі.

На працягу многіх год кансерваторыя дрэнна рыхтавала музыкантаў. Не лепшае становішча і з новымі выпускнікамі. Яны былі няўдала падараны для гэтай спецыяльнасці, без уліку іх журналістскіх здольнасцей. Кіраўнікі навукальных устаноў не пакаліпаілі аб арганізацыі сталага семінара па крытыцы (хоць ён і прадуладжаны праграмай), аб навадзяжніх сістэматычнай творчай практыцы студэнтаў у гэтах і часопісах.

Сур'ёзна пераходзіць у справе палепшэння пэдагагічнага працэсу і выхавання маладых майстроў культуры з'яўляюцца выкладчыкі-сумашчальнікі, якія аддаюць студэнтам толькі вольны час ад свайго выканаўчага дзейнасці ў тэатры і філармоніі.

Кафедры кансерваторыі (фартэпьяна, струнай, харавога дырыжыравання і іншых) маюць патрэбу ў нападзенні прафесараў і дацэнтаў.

У выхаванні маладых майстроў культуры вялікую ролю адгравае сталая і арганізаваная сувязь творчай вучбы з жыццём, чаго негэта дасягнуць без належнай увагі да сучаснага рэпертуару. А між

тым, будучыя актёры не паказалі на выпускных экзаменах ніводнага спектакля на п'есах савецкіх і, у прыватнасці, беларускіх драматургаў на тэмы сучаснасці. Слаба скарыстоўваюцца творы нашых кампазітараў для падрыхтоўкі маладых музыкантаў.

Атмосфера з'явілася, якая ёсць у дзейнасці некаторых музычных навукальных устаноў, а асаблівай вострыні раскрылася ў рабоце Магілёўскага вучылішча (дырэктар Л. Зісман). У выніку праведзенай высветляльнай, што гэтай школе, якая памылкова лічылася адной з лепшых у рэспубліцы, штучна стваралі славу яе кіраўнікі. А па сутнасці пэдагагічная і выхавальная работа тут была ў заняпадзе. Вучні дрэнна падрыхтаваны не толькі па спецыяльнасці, але і ў галіне літаратуры і мовы. Нізкі іх агульнаадукацыйны узровень. У вучылішчы адсутнічалі метады выкладання ігры на музычных інструментах, клас акампанемента. Педагогі не сачылі за пэдагагічнай гукай у час выканання, тонкасцю фразіроўкі, педальзаці. Урок гісторыі музыкі праходзіў без ілюстрацый. За-за бескантрольнасці выкладання з боку загадчыка навукальнай часткі і бяздзейнасці цыклавых прадметных камісій у школе былі дапушчаны і сур'ёзныя метадычныя памылкі. Бяспадзе, якое існавала тут у сістэме выхавання музыкантаў, — прычына вялікага адсезу з вучылішча здольных студэнтаў.

Выпрацоўцы сталага прафесіяналізму ў выканаўчай звычайна спрыяе і наўнясць добрых інструментаў. На жаль, штось вельмі дрэнна забяспечаны новымі фартэп'яно, скрыпкамі, баянамі, а ў Брэсцкім вучылішчы амаль усё інструменты непрыгодныя для ігры.

У новым навукальным годзе адкрываецца завочнае аддзяленне кансерваторыі, музычнай школы ў Быхаве, Вілейцы і Лідзе. Тэатральны інстытут пачне рыхтаваць актёраў для кіностудыі. Значна больш, чым у мінулым годзе, будзе прынята ў кансерваторыю студэнтаў — піяністаў, спевакоў, выканаўцаў на струнных і духавых інструментах. Усё гэта стварае спрыяльныя ўмовы для пашырэння мастацкай адукацыі ў рэспубліцы. Прыёмныя камісіі павінны з больш высокай патрабавальнасцю падыходзіць да таленту і прафесійнальных асаблівасцей моладзі, якая будзе паступаць на вучобу. Трэба правільна жыць ініцыятыўу ў адборы найбольш здольных узаб'яўляючых мастацкай самадзейнасці з сярэдняй адукацыі.

Выкладчыкі — цэнтральная фігура ў выхаванні этыкі, сціпласці, добрага густу, працавітасці, любові да свайго прафесіі ў маладога майстра мастацтва.

З пачаткам дзяржаўнай адказнасці за лёс таленавітых людзей, якія набываюць адукацыю, павінна быць наладжана творчая практыка ў мастацкіх навукальных устаноў. Сустрэчы з гледачом і слухачом на старых курсах павінны стаць важным сродкам выхавання.

Ад кіраўнікоў навукальных устаноў і настаўнікаў залежыць, каб новыя майстры культуры сталі натхнёнымі творцамі, людзьмі з жывой думкай і палымным сэрцам.

У выхаванні маладых майстроў культуры вялікую ролю адгравае сталая і арганізаваная сувязь творчай вучбы з жыццём, чаго негэта дасягнуць без належнай увагі да сучаснага рэпертуару. А між

тым, будучыя актёры не паказалі на выпускных экзаменах ніводнага спектакля на п'есах савецкіх і, у прыватнасці, беларускіх драматургаў на тэмы сучаснасці. Слаба скарыстоўваюцца творы нашых кампазітараў для падрыхтоўкі маладых музыкантаў.

Атмосфера з'явілася, якая ёсць у дзейнасці некаторых музычных навукальных устаноў, а асаблівай вострыні раскрылася ў рабоце Магілёўскага вучылішча (дырэктар Л. Зісман). У выніку праведзенай высветляльнай, што гэтай школе, якая памылкова лічылася адной з лепшых у рэспубліцы, штучна стваралі славу яе кіраўнікі. А па сутнасці пэдагагічная і выхавальная работа тут была ў заняпадзе. Вучні дрэнна падрыхтаваны не толькі па спецыяльнасці, але і ў галіне літаратуры і мовы. Нізкі іх агульнаадукацыйны узровень. У вучылішчы адсутнічалі метады выкладання ігры на музычных інструментах, клас акампанемента. Педагогі не сачылі за пэдагагічнай гукай у час выканання, тонкасцю фразіроўкі, педальзаці. Урок гісторыі музыкі праходзіў без ілюстрацый. За-за бескантрольнасці выкладання з боку загадчыка навукальнай часткі і бяздзейнасці цыклавых прадметных камісій у школе былі дапушчаны і сур'ёзныя метадычныя памылкі. Бяспадзе, якое існавала тут у сістэме выхавання музыкантаў, — прычына вялікага адсезу з вучылішча здольных студэнтаў.

Выпрацоўцы сталага прафесіяналізму ў выканаўчай звычайна спрыяе і наўнясць добрых інструментаў. На жаль, штось вельмі дрэнна забяспечаны новымі фартэп'яно, скрыпкамі, баянамі, а ў Брэсцкім вучылішчы амаль усё інструменты непрыгодныя для ігры.

У новым навукальным годзе адкрываецца завочнае аддзяленне кансерваторыі, музычнай школы ў Быхаве, Вілейцы і Лідзе. Тэатральны інстытут пачне рыхтаваць актёраў для кіностудыі. Значна больш, чым у мінулым годзе, будзе прынята ў кансерваторыю студэнтаў — піяністаў, спевакоў, выканаўцаў на струнных і духавых інструментах. Усё гэта стварае спрыяльныя ўмовы для пашырэння мастацкай адукацыі ў рэспубліцы. Прыёмныя камісіі павінны з больш высокай патрабавальнасцю падыходзіць да таленту і прафесійнальных асаблівасцей моладзі, якая будзе паступаць на вучобу. Трэба правільна жыць ініцыятыўу ў адборы найбольш здольных узаб'яўляючых мастацкай самадзейнасці з сярэдняй адукацыі.

Выкладчыкі — цэнтральная фігура ў выхаванні этыкі, сціпласці, добрага густу, працавітасці, любові да свайго прафесіі ў маладога майстра мастацтва.

З пачаткам дзяржаўнай адказнасці за лёс таленавітых людзей, якія набываюць адукацыю, павінна быць наладжана творчая практыка ў мастацкіх навукальных устаноў. Сустрэчы з гледачом і слухачом на старых курсах павінны стаць важным сродкам выхавання.

Ад кіраўнікоў навукальных устаноў і настаўнікаў залежыць, каб новыя майстры культуры сталі натхнёнымі творцамі, людзьмі з жывой думкай і палымным сэрцам.

У выхаванні маладых майстроў культуры вялікую ролю адгравае сталая і арганізаваная сувязь творчай вучбы з жыццём, чаго негэта дасягнуць без належнай увагі да сучаснага рэпертуару. А між

тым, будучыя актёры не паказалі на выпускных экзаменах ніводнага спектакля на п'есах савецкіх і, у прыватнасці, беларускіх драматургаў на тэмы сучаснасці. Слаба скарыстоўваюцца творы нашых кампазітараў для падрыхтоўкі маладых музыкантаў.

Атмосфера з'явілася, якая ёсць у дзейнасці некаторых музычных навукальных устаноў, а асаблівай вострыні раскрылася ў рабоце Магілёўскага вучылішча (дырэктар Л. Зісман). У выніку праведзенай высветляльнай, што гэтай школе, якая памылкова лічылася адной з лепшых у рэспубліцы, штучна стваралі славу яе кіраўнікі. А па сутнасці пэдагагічная і выхавальная работа тут была ў заняпадзе. Вучні дрэнна падрыхтаваны не толькі па спецыяльнасці, але і ў галіне літаратуры і мовы. Нізкі іх агульнаадукацыйны узровень. У вучылішчы адсутнічалі метады выкладання ігры на музычных інструментах, клас акампанемента. Педагогі не сачылі за пэдагагічнай гукай у час выканання, тонкасцю фразіроўкі, педальзаці. Урок гісторыі музыкі праходзіў без ілюстрацый. За-за бескантрольнасці выкладання з боку загадчыка навукальнай часткі і бяздзейнасці цыклавых прадметных камісій у школе былі дапушчаны і сур'ёзныя метадычныя памылкі. Бяспадзе, якое існавала тут у сістэме выхавання музыкантаў, — прычына вялікага адсезу з вучылішча здольных студэнтаў.

Выпрацоўцы сталага прафесіяналізму ў выканаўчай звычайна спрыяе і наўнясць добрых інструментаў. На жаль, штось вельмі дрэнна забяспечаны новымі фартэп'яно, скрыпкамі, баянамі, а ў Брэсцкім вучылішчы амаль усё інструменты непрыгодныя для ігры.

Заўтра, 3 ліпеня — адзінаццатая гадавіна вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Непазнавальным стаў наш горад — сталіца Беларусі, Вось адзін з яго куткоў — Круглая плошча сёння.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

Пісьмо з цаліны

Мой друг,
 Я пішу табе з дальняга краю,
 З той самай зямлі,
 Што завуць цаліной.
 На тыхсяч вёрст
 Шлях-дарога стэпняк,
 І неба, здаецца, злілося з зямлёй.

Нядаўна
 Палаткі мы тут расставілі
 І месці сямці нам
 Замест ліхтароў.
 А сёння
 Пасялак мы новы узнялі
 І вуліца удалеч прайшла між палёў.

Нам з роднага краю,
 З палескага бору
 Прывезлі шмат новых дамоў пяцікі.
 Шпяр — крочыш ноччу —
 Як бакены ў моры,
 З акон асвятляюць нам шлях аганькі.

І мы,
 Удзякачы водыр сасновым
 Ад хат,
 Што з надзіманскіх пушчаў прыйшлі,
 Жывём тут сёння
 На вуліцы новай,
 На вуліцы новай,
 На новай зямлі.

Якую-ж даць назву ёй —
 Доўга рашалі,
 Шмат слоў тут такіх:
 Кара-су, Кара-гай,
 Мы-ж нашую вуліцу
 Мінскай назвалі,
 Таму, што мы з Мінска
 Прыйшлі ў гэты край.

Таму, што ў стэпах,
 На пустках цаліных,
 Дзе толькі кавалі быў адзін ды чарот,
 Мы новы пасялак,
 Як Мінск на руінах,
 Узнялі навачна, на тыхсяч год.

Перспектыўны план дзяржаўнага выдавецтва

У Саюзе пісьменнікаў абмеркаваны перспектыўны план дзяржаўнага выдавецтва БССР на 1957—60 гг. План прадуладжвае выданне перакладанай літаратуры, збору твораў і новых кніг пісьменнікаў рэспублікі. У плане прадуладжана выданне збору твораў Я. Купалы, М. Лынькова, П. Броўкі, М. Клімковіча, П. Глебкі, А. Куляшоў, М. Танка. У перакладзе на беларускую мову будуць выданыя творы М. Шолохава, К. Федзіна, П. Паўленкі, А. Мішквіча, М. Кананішкіна, В. Сыракомлі, Г. Фаста і інш. Прадуладжана таксама выданне твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову. Удзельнікі абмеркавання ўнеслі прапановы павялічыць выданне перакладанай твораў пісьменнікаў брацкіх рэспублік, а таксама арыгінальных твораў беларускіх драматургаў, паэзіі і крытыкі. Выдаць зборнікі найбольш папулярных беларускіх п'ес, лепшых крытычных работ, аднатомнік твораў прагрэсіўнага беларускага паэта XIX стагоддзя А. Гурьновіча, кніг выбранных твораў паэзіі. Указвалася на неабходнасць выдання больш твораў беларускага фальклору і перавыдання старага фальклорнага зборніка, што сталі ўжо бібліяграфічнай рэд-кацыяй.

Нарада маладых пісьменнікаў

У верасні ў Мінску будзе праведзена рэспубліканская нарада маладых пісьменнікаў. У ёй прымуць удзел звыш 50 пачынаючых літаратараў. Работа будзе праходзіць у секцыях паэзіі, прозы, драматургіі і крытыкі пад кіраўніцтвам старшын твораў секцыі Саюза пісьменнікаў БССР. У абмеркаванні твораў маладых прымуць удзел старшын секцыі пісьменнікаў.

Прэзідыум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР прыняў у члены Саюза паэтаў А. Вольскага і Н. Глебкіча, празаіка П. Рунца і крытыка Л. Салаўя.

Ад Совецкага камітэта абароны міру

У адпаведнасці з рашэннем Пленума Совецкага камітэта абароны міру ў СССР была праведзена кампанія па збору подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру супраць падрыхтоўкі атамнай вайны.

Збор подпісаў праходзіў у абстаноўцы велізарнага палітычнага і працоўнага ўздыму. За перыяд кампаніі ў краіне прайшлі сотні тысяч сходаў на фабрыках, заводах, у калгасах, у навукальных устаноў і ўстановах. Усяго пад Зваротам Сусветнага Савета Міру паставілі свае подпісы 123.543.604 савецкіх грамадзян, што значна перавышае колькасць подпісаў пад Статсвольскай аздавой і Зваротам Сусветнага Савета Міру аб заключэнні Пакта «Міру паміж паццю вялікімі дзяржавамі».

Праведзеная кампанія з'явілася яркай дэманстрацыяй пэснага агуравання савецкага народа вакол свайго ўрада і Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Савецкія людзі на сходах, прысвечаных збору под-

пісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру, заяўлялі аб свайй аднадушнай падтрымцы ўсіх знешнепалітычных мерапрыемстваў Савецкага ўрада, накіраваных на аслабленне міжнароднай напружанасці. Імкненні савецкіх людзей да міру знайшлі сваё яркае выяўленне ў Наказе Пятай Усеагульнай канферэнцыі прыхільнікаў міру савецкіх дэлегатаў на Сусветным Асамблею Міру ў Хельсінкі.

Савецкім людзям блізка і аразумелыя жаданні ўсіх простадушных людзей свету не дапусціць узнікнення новай вайны, дабіцца мірнага суіснавання дзяржаў з рознымі сацыяльнымі і палітычнымі сістэмамі. У хоце кампаніі савецкія людзі пацвердзілі сваю рашучасць і ў далейшым супрацоўнічаць з усімі міралюбнымі сіламі ўсіх краін свету ў інтарэсах ажыццяўлення гэтых высокіх ідэалаў.

Вынікі кампаніі свечачы аб гарачай падтрымцы ўсімі савецкімі працоўнымі Звароту Сусветнага Савета Міру, аб іх цвёрдай рашучасці не дапусціць атамнай вайны, змагацца за аслабленне міжнароднай напружанасці.

Высокі пост

У працы вялікай і высакарнай маладзёе Васіль Савельевіч Дзеярэўнюк. Усякі раз, калі ён глядзіць на вялікі, прыгожы горад Мінск, што ўзняўся з руін і поспеў, адчувае, нібы на сваіх магутных плячах падняў сотні тысяч тон грузу і сваімі рукамі ўзняў шматпаварковыя карпусы дамоў.

... Разае, паўзе на захад малачона заласна туману. На ўскодзе, спрыць мутную сіль воблакаў прабіваюцца касыя праменні нябачнага сонца. Дакраючыся да кабіны ўраўнення, яны асвятляюць шкло, і Васіль Савельевіч раптам ясна бачыць вучня рамесніцкага вучылішча Грышу Тапаркова, які крочыць па палатку падкрываючага пунці.

Грыша, стары знаёмы машыніста, ідзе да яго вежавыя крана і лічце здаець эвонкім голасам крычыць, задраўшы галаву:

— Дзяўз Васі! Да вас мо-ж-н-а?
 — Калі ласка! — адчынішы дзверы кабіны, адказвае машыніст.

Пакуль прытрыны, акуртатна апрануты падлетак убіраецца на лесвіцы да свайго сям'я і настаўніка, той паспявае прыпомніць гісторыю свайго першага знаёмства з Грышам.

Гісторыя гэтая такая. Аднойчы, у выхадны дзень, Васіль Савельевіч зайшоў у магазін купіць сабе радзімпрэмінік. Доўга выбіраў ён сярод прыёмнікаў «Беларусь» найлепшы аэксэмплар. А калі выбраў і пачаў выносіць яго з магазіна, нечакана знайшоўся памочнік. Гэта быў вярхасты хлапчук гадоў пятнаціці з прагнімі і хуткімі вачыма.

— Можна вам дапамагчы трэшкі? — запытаў ён, крмыч баяжыцца.

— Дапамажы. Малайчынам будзеш, — ветліва ўсімніўшы Васіль Савельевіч.

— Толькі глядзі, асперожней. Рэч дарагая. Хутка прэмінік стаў ужо на заднім сцяпенні «Масквіча», а Васіль Савельевіч арыкаваў падлетка за дапамогу, распітаваў, як яго завуць і дзе ён вучыцца.

Грыша ахвотна адказаў на ўсе пытанні і ў сваю чаргу паікавіўся, адкуль у новага тэатрага столькі грошай, што ён мог купіць не які-небудзь «Рэкорд», а «Беларусь».

— Вы, напэўна, высокі пост займаеце, праўда? — запытаў Грыша.

— Вядома, такі! — шматзначна ўзняўшы палец, адказаў Васіль Савельевіч.

— На нашай будоўлі вышэй за мяне яшчэ ніхто не ўзняўся.

— Праўда?

— Часнае слова. Вось прыходзь да нас на будоўлю. Сам убачыш.

Машыніст расказаў Грышу, дзе знаходзіцца гэта будоўля і, сеўшы ў аўтамашыну, хітра назміргнуў яму:

— Спытайся, як знайсці дзядзьку Васю. Божны пакажа.

На наступны дзень Грыша прыйшоў па ўказанаму адрасу. Насмела ўвайшоў ён у шырока расчыненыя вароты велізарнага двара і, зварнуўшыся да першага сустрэчнага будаўніча, піха спытаў:

— Дзе тут у вас самы высокі пост?

на нас з кабіны вежавыя крана.
 Грыша ўзняў вочы ўгору і адрозу ўбачыў учарашняга «багатага» пакупніка.
 — Прашу ў мой кабінет! — весела крмычў машыніст Грышу, кіруючы далей кранам, узімаючы ўсё вышэй і вышэй кантэйнеры з цэглай.

У гэты дзень Грыша ўпершыню пазнаёміўся з работай дзядзькі Васі — на высокім пасту. Пазнаёміўся і выршыў таксама стаць машыністам вежавыя крана. Васіль Савельевіч гарача адлюбыў яго ўрашэнне і цыпер ахвотна навуаче падлетка ўсіх тонкасцяк свайго прафесіі.

Вось і сёння ён сустрэў яго бацькоўскім ласкавым поглядам і ахвотна паказаў яму работу механізмаў крана.

Знаў дапамоца доўгацканы сігнал прыступіць да работы, і машыніст уключае рубільнікі. Грыша ўважліва сончыць за кожным рухам настаўніка, які кіруе кранам. Потым непрыкметна знікае за дзверыма кабіны: яму час ісці ў вучылішча.

Васіль Савельевіч, заўважыўшы, што доўгачы, якія працуюць унізе, зачалі талкуць два кантэйнеры, крмычыць ім з кабіны:

— Чапайце трэці!
 — А падыме? — даносіцца жартаўлівы дзязьчы голас.

— Назіма! Аж да самага неба, калі траба! — жартуе машыніст.

Тры кантэйнеры, напоўненыя цэглай, пачаў адрывацца ад зямлі і іхкіліва кінуць на пад'ём. Праходзіць хвіліна, другая, і груз дастаўлены дакладна ў паказаныя сігналаўшчыні месца.

... Апусцела, запіхла будаўнічая пляцоўка. Васіль Савельевіч, не спынаючы апусціцца на зямлю, некаторы час аглядае электраграм, потым накіроўваецца дамоу. Калі варот а сустрэла начальнік ўраўнення вежавыя кранаў Міністэрства гаральскага і сельскага будаўніцтва БССР Грыгоры Іванавіч Воранаў. Яны вітаюцца.

— Якія поспехі?

— Справы ідуць, Грыгоры Іванавіч, — адказвае машыніст, — дамы растуць.

— Крапы не прасгойваюць?

— Здарэцца іншы раз... але не па нашай віне. Патрабуем поўнай загрузкі.

Воранаў задуваецца. Нейкую долю хвіліны ён моўчкі глядзіць праз плячо машыніста на свежую галаву паглынаючых сцен. Потым, нібы шпосціць прыгладзіць, гаворыць:

— Вялікае прыв

Запавет настаўніка

За дзесяць год да рабавіцкага нападу фашыскай Германіі на СССР М. Горкі, пісьмачка выхадзіць з п'яці, пісць, што калі будзе развязана вайна, для «на гэта апошні бой выйдзе першая ў сьнеце армія, кожны баец якой будзе зусім дзядка і ясна ведаць, за што ён змагаецца, хто яго сапраўдны вораг, будзе ведаць, што вораг гэты асуджаны гісторыяй на пагібель і што пагібель яго — пачатак шчасця працоўных усёй зямлі».

У выхаванні гарацкіх якасцей характару савецкага чалавека-воіна і працаўніка валаіку ролю М. Горкі адводзіць мастацкай літаратуры. Ён вяртае сацыял за тым, навокі глыбока распрацоўваюць савецкія пісьменнікі абаронную тэматыку, шчыра рэдаваў кожнай новай кнізе аб Савецкай Арміі. Гэтая пільная ўвага вялікага пісьменніка да ваенна-мастацкай літаратуры вельмі значна павялічыла і можа служыць павучальным прыкладам для пісьменнікаў нашых дзён.

За апошнія гады паслаба ўвага нашых пісьменнікаў да мастацкай распрацоўкі тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Грандыёзныя падзеі 1941-1945 гадоў становяцца гісторыяй, успрымаюцца дыпер як факты ўчарашняга дня. Але было-б глыбокай памылкай меркаваць, быццам тэма вялікага подзвігу савецкага народа ў дні Айчыннай вайны перастала быць востра сучаснай і надзеяннай. Чым далей у мінулае адыходзіць ад нас тэма незабытых дні, тым большая патрэба ўзвясціць іх у пачатных вобразах.

Недзя сказаць, што беларускія пісьменнікі перасталі пісаць аб Айчыннай вайне. Не толькі ўсім прызнацца і высока ацэніць раманы М. Лынькова, І. Шамякіна і І. Мележа, але і творы апошняга часу, як апавесць Н. Гарудына «Сябры-таварышы» або незвычайны раман А. Куляшова «Расстаемся непадоўга» і іншыя сведчаць аб невычэрпанасці ваеннай тэмы. Аднак у асяветніцкай тэме Айчыннай вайны ў беларускай мастацкай літаратуры прыкметна некаторая аднабоўнасць: і празаікі, і паэты, і драматургі пісалі і прадаўжаць пісаць пераважна аб партызанскай барацьбе ў тылу акупантаў.

І, зразумела, далёкі ад думкі адмаўляць важнасць і неабходнасць таго, што робіць у гэтай галіне нашы пісьменнікі. Гаворка тут не аб гэтым. Законная прэтэнзія выклікае амаль поўная адсутнасць у беларускай пасляваеннай літаратуры мастацкіх твораў аб Савецкай Арміі, яе гарацкіх паходах і ўпартых баях у грозная дні вайны, аб яе напружаных баявых буднях пасляваеннага дзесяцігоддзя. На сутнасці толькі раман І. Мележа «Мінскі напрамак» знаёміць нас з дзённым Савецкай Арміі і стварае вобразы кадравых афіцэраў і салдат. Ці не вельмі мала гэтага для нашага вялікага і таленавітага калектыву мастакоў слова? Аднак раман, няхай нават добра напісаны і рамяжаны ў тымчасавым асямбляжы, няк не можа задаволіць вялікага пошты чытачоў на эпічныя творы пра тых, хто ахоўвае мірную працу савецкага народа.

Есць і іншы бок закранутага тут пытання. Калі перачытаеш адзін за другім творы беларускіх пісьменнікаў аб Айчыннай вайне, міжволі ловіш сябе на думцы, што ў іх зусім адсутнічае або амаль адсутнічае жыццё, запам'янальны вобраз радавога савецкага воіна. Калі ён часам і з'яўляецца на старонках ваенна-мастацкай літаратуры, то толькі як эпізадычная фігура, абсам якога сам аўтар параўнальна мала цікавіцца і таму не абдукае належаючых цікавасці да яго з боку чытача. У многіх савецкіх літаратараў, якія пішуць аб вайне, у тым ліку і беларускіх, чамусьці ўзаранілася традыцыя паказваць радавых салдат толькі героямі другога плана, а роля вядучых станавіцца пераважна заўсёды адводзіцца толькі афіцэрам розных рангаў, камандзірам партызанскіх атрадаў ці завуляючым палітработнікам. Гэтыя недахопы ў той ці іншай меры ёсць і ў «Векпалонных днях», і ў «Мінскім напрамку», і ў «Расстаемся непадоўга», і ў іншых творах ваеннага цякаду.

Ф. КУЛЯШОВ.

Тут да месца будзе прыгадаць разважанні М. Горкага аб рамане Н. Паўленкі «На Усходзе». Вялікім недахопам гэтага твора М. Горкі прызнаў адсутнасць у ім «гарацкіх адзінокі — радавога чырвонага байца», паказу таго, як іменна ён, гэты баец, трымаў сябе ў вялікіх баях, адлюстраваных пісьменнікам. «Вы», — пісаў М. Горкі, «вартуючыся да Паўленкі, — паказалі героямі толькі камандзіраў, але няма ніводнай старонкі, на якой Вы спрабавалі-б адлюстравць гарацкі масы і радавога адзінокі. Гэта, па меншай меры, даўна». Такую няўнагу пісьменніка да прадаўніка масы М. Горкі лічыў тым больш памылкай, што ў рэальнай савецкай рэчаіснасці сапраўдным героем сталі простыя, сціплыя, радавыя людзі. І «мы ўправе чакаць срод байцоў Чырвонай Арміі і аўдэнаў такіх-жа ініцыятыўных адзінокі, такіх-жа герояў у баявой абстаноўцы». Нібы памылачыцца кода пытанню, варты ўвагі ваенных пісьменнікаў, М. Горкі гаварыў аб неабходнасці адлюстравання радавога савецкага байца «ў барацьбе супраць тэхнікі ворага, у барацьбе супраць машын і людзей, у адносінах да палонных салдат ворага, у адносінах адзін да другога ў момант бою і г. д.».

Хоцая, каб і ў нас, у Беларусі, нарэшце, з'явіліся апавесці і раманы, у дзённыя іх сталі-б духоўна багатыя вобразы радавых пяхотцаў, артылерыстаў, танкістаў, маршоў — усё тых, хто заўсёды і ўсёды вырашаў калічывы выхад бітвы з ворагамі нашай Радзімы.

Патрэбны кнігі не толькі аб вайне. Дыпер востра адчуваецца недахоп розных па жанру мастацкіх твораў аб баявых буднях нашай арміі. Чытач жадае бачыць, як і чым жыў наша армія сёння. Аб гэтым чамусьці не пішуць беларускія пісьменнікі, хоць патрэба ў падобных творах вядомая ўсім чытачам.

У творах ваенна-мастацкага жанра чытач шукае не толькі праўдывага раскрыцця высокіх маральных якасцей савецкага воіна, не толькі яркіх партрэтаў тыповых становаў герояў — абаронцаў Радзімы, але і не менш праўдывага паказу нашых ворагаў.

Літаратура, паводле слоў М. Горкага, ёсць галіна праўды. Для сапраўднага мастака жыццёвая праўда павінна быць даражэй за самыя прыгожыя выдумкі і прадуманыя вывады. Адсутнасць такой праўды паслабае мастацкі твор сілы эмацыянальнага ўздзеяння на чытачоў, аніжае яго пазнавальнае і выхавальнае значэнне.

Малюючы партрэт ворага і спрабуючы раскрыць яго ўнутраны воблік, пісьменнікі іншы раз упускаюць у прымітывізм. Намалюванне ў ваенных раманых і апавесцях, напрыклад, гітлераўскіх афіцэраў і салдат выглядаюць дзяс не ідэямі, круглымі невукамі, падакціўцамі і г. д. Тут традыцыя разумнага мера ў паказе сапраўднага твару моцнага, каварнага і небяспечнага ворага, перамагчы якога было ў сто разоў цяжэй, чым кніжнага азначэнне, намалюванага сажай.

Штампам няма месца ў мастацтве. Літаратурны вобраз — адмоўны ці станоўчы — павінен быць мастацкі пераканальным, яго паводнікі псіхалагічна матываванымі. Гэтаму, вельмі цяжка мастацтвам лёгка характараў вучыў М. Горкі, у творах якога фігуры ворагаў працоўнага народа выписаны з такой-жа дэталёвасцю і падрабязнасцю, як і ворагі тых, каму ён аддаваў свае сімпатыі.

Нарада на ваенна-мастацкай літаратуры, якая надаўна прайшла ў Маскве, на ўзвост паставіла перад пісьменнікамі задачу стварэння кніг аб савецкіх воінах, аб арміі. Для пасляваеннага вырашэння гэтай дэражэа важнай задачы вельмі многае могуць і абавязаны зрабіць майстры беларускага мастацкага слова. Няма сумнення, што беларускія пісьменнікі, выконваючы запаведзі вялікага Горкага, ствараць па-горацку яркія, праўдывыя, таленавітыя мастацкія творы, якія ўславіць Савецкую Армію і яе гарацкія подзвігі.

Ф. КУЛЯШОВ.

Важная тэма

Гарацкія подзвігі савецкіх людзей знайшлі сваё адлюстраванне ў творчасці беларускіх жывапісцаў, скульптараў і графікаў. Срод лепшых карцін, скульптурных работ, графічных лістоў намала твораў, у якіх адлюстравана гарацкае жыццё нашага народа.

Непераадоўную славу савецкіх воінаў і партызан перадаюць скульптурныя партрэты Герояў Савецкага Саюза Малодцага, Радзімаца, Сільніцкага, Смалячова — работы З. Азгура, карціны В. Волкава «Мінск 3-га ліпеня 1944 г.», «Канстанцін Заслонаў» і «Рыма Куцько». С. Раманава, «Палонных вядуць» А. Шыбіна, «За родную Беларусь» В. Сухаверхава.

Ёсць значная колькасць работ, у якіх мастакі спрабуюць адлюстраванне выдатных падаў нашай сучаснасці, але ўсё гэта ў пераважнай большасці ачыта толькі пачатак працы па стварэнні буйных палотнаў на вялікіх і важных тэм.

Панат у лепшых творах мы не заўбеды знаходзім поўнаценны вобраз савецкага воіна. Па сутнасці мастакі ачыта не стараюцца такога героя, у якім адчуваўся-б магучасць нашага народа, яго ясны і светлы розум, не вырашаны і вічуні тэму Вялікай Айчыннай вайны. Творы на ваенную тэматыку, што былі напісаны ў першыя гады пасля вывалення рэспублікі ад нямецкай акупацыі, за невялікім выключэннем, не вытрымалі выпрабавання часам і галоўным чынам таму, што аўтары іх не дэталёва сцвялялі планы да завяршэння.

У свой час крытыка зрабіла істотныя заўвагі адносна значнай па асямбляжы карціны Я. Зайцава «Абарона Брэсцкай крэпасці ў 1941 годзе». Мастак згадзіўся з заўвагамі і выказаў жаданне дадасці свой твор да належаючых ацэнак. Аднак гэта было толькі жаданне, і ўсё засталася на-ранейшаму. Усё тое лепшае, што вызначыла манеру пісьма аўтара — глыбокія адуцмы, кампазіцыйная складанасць, драматычны каларыт сведчаць аб здольнасці вырашаць ваенна-партызанскія тэмы, але гэтыя здольнасці ён не скарыстаў у поўную меру.

Мастакі, былія франтавікі і партызаны з багатымі ведамі аб жыцці Савецкай Арміі і партызанскай барацьбе, не заўсёды праўдываюць патрэбную дастойнасць, каб дасягнуць гранічнай выразнасці ў адлюстраванні ваеннай тэматыкі.

Карціна Х. Лішчына «Перадача баявой аброй», арыгінальная і цікавая па сваёй задуме, крытыкавалася за наўнасць у ёй некаторых недакладнасцей. Крытыка дапамагла мастаку ўвядоўці больш выразна сваю мету. Пасля гэтага твора было працягваць работу, перанесці на новае палотно асноўную задуму кампазіцыі і дасяці яе да гранічнай выразнасці. І вось карціна, дае мастак жадаў паказаць хаваючы момант — перадачу баявой зброі салдатам-франтавікам новаму паўнаўненню, таксама засталася забытай, незавершанай.

Не заўсёды канчуча папсехам і працяглая кампазіцыя карцін. Шкавую па задуме мастацкіх «Сувораўцы на Бараніцкім полі» Н. Беланікі дапрацоўваў амаль пады год пасля таго, як мастацкі совет зрабіў заўвагі. Праз некаторы час яна была паказана на распуліканскай выстаўцы. Не жыццёвыя якасці ачыта значна павялічылі іх выхавальнае значэнне. Далейшая работа вылася аднабоўна, без паглыблення асямбляжы, партрэтных характарыстык персанажаў.

Неапраўдана вялікае месца занялі ў нашым жывапісе карціны на жалобныя тэмы («Пахаванне танкіста» М. Манасона, «Я магілы героя» А. Гугеля, «Пахаванне героя» Я. Зайцава). Замест здаровага паэтычнага гучання ў такіх творах адчуваюцца ноты суму, рабубленасці, а часам і бездумнасці. Ілюстрыяцыйнасць і абмежаванасць ёсць у работах, напісаных на выпадковую, нязначную тэму, там, дзе адсутнічае абдуценасць з'яў.

Вельмі часта героі ў карцінах і графічных лістах (І. Давідовіч — «Зняпадка», К. Касачоў — «Зняпадка», Я. Ціхановіч — «Апавяжанне байца», С. Раманава — «Апошні бой, Герой Савецкага Саюза Д. Гугель перад разгромом гарнізона ў мястэчку Любань», «Вяртанне з трафіка» і інш.) не выходзіць далей раёна свайго дзеяння. Адлюстраванне часціна дэлага, замест сумарнага паказу, Палонных работніку існуючы самі па сабе, ачыта не дапамагаюць глыбокаму разуменню падзей нашай сучаснасці. Халд ў нашым жывапісе, скульптуры і графіцы ёсць багата работ на ваеннай тэме, аднак яны не з'яўляюцца такіх вялікіх падаў, як разгром фашыстаў пад Барукіям і Мінскам, глыбокі партызанскі бой і вічуніе варажых гарнізонаў. Не ачыта і належаючых ацэнак і тэм гарацкага савецкіх людзей, працягваючы іх выхавальнае значэнне ў нашым народнай домакратыі, дружба савецкіх воінаў з польскімі, румынскімі, балгарскімі, чэхаславацкімі салдатамі, воінамі выакага П'ята.

Вырашэнне ваенна-партызанскай тэмы — справа не толькі буйных франтавікаў і партызан. Шырокае поле дзеяння тут зойдзе кожны жывапісец, скульптар і графік, які зольны ўзяцца да разумення важнасці тэмы.

Варты ўвагі такіх, зусім незакранутых у беларускім мастацтве форм, як панорама і дыярама, якія з папсехам могуць быць выкананы ў гарадах і раённых цэнтрах па месцы гісторычных падзей.

Вялікі часта героі ў карцінах і графічных лістах (І. Давідовіч — «Зняпадка», К. Касачоў — «Зняпадка», Я. Ціхановіч — «Апавяжанне байца», С. Раманава — «Апошні бой, Герой Савецкага Саюза Д. Гугель перад разгромом гарнізона ў мястэчку Любань», «Вяртанне з трафіка» і інш.) не выходзіць далей раёна свайго дзеяння. Адлюстраванне часціна дэлага, замест сумарнага паказу, Палонных работніку існуючы самі па сабе, ачыта не дапамагаюць глыбокаму разуменню падзей нашай сучаснасці. Халд ў нашым жывапісе, скульптуры і графіцы ёсць багата работ на ваеннай тэме, аднак яны не з'яўляюцца такіх вялікіх падаў, як разгром фашыстаў пад Барукіям і Мінскам, глыбокі партызанскі бой і вічуніе варажых гарнізонаў. Не ачыта і належаючых ацэнак і тэм гарацкага савецкіх людзей, працягваючы іх выхавальнае значэнне ў нашым народнай домакратыі, дружба савецкіх воінаў з польскімі, румынскімі, балгарскімі, чэхаславацкімі салдатамі, воінамі выакага П'ята.

Вырашэнне ваенна-партызанскай тэмы — справа не толькі буйных франтавікаў і партызан. Шырокае поле дзеяння тут зойдзе кожны жывапісец, скульптар і графік, які зольны ўзяцца да разумення важнасці тэмы.

Варты ўвагі такіх, зусім незакранутых у беларускім мастацтве форм, як панорама і дыярама, якія з папсехам могуць быць выкананы ў гарадах і раённых цэнтрах па месцы гісторычных падзей.

Вялікі часта ў перадачах аб сельскай гаспадарцы за пераікам дзеіду, дат, працягваючы іх агульным рытарычным разважаннямі не відаць жыццёвых і рэдавікаў калгаснай вёскі. Так зроблена перадача пра сельсаарцель імя Калініна Слуцкага раёна, суа і інфармацыйна пабудаваны рэпартаж «Работа на ферме — гаварова справа». Звычайна рэпартаж незалежна ад тэматыкі будзе на адным папсехам: некалькі агульных слоў аб калгасе, потым запіс на палітку выступлення старшыні калгаса, брыгадзіра, дяркі ці пастуха. У гэтым можа быць не асноўнае, але ў іх выступленнях мала жыццёвых і шчырых слоў, я і гаворыць яны, калгаснікі Мазырскага ці Слуцкага раёна, называюць аднамоўна сухой і пратакільнай мовай — амавай аўтара рэпартажу.

Вось для прыкладу рэпартаж «Па шлаху ўдзіму», які ставіў мэтай пазнаёміць слухача з папсехам калгаса імя Сталіна Любанскага раёна. Гэтая сельсаарцель у мінулым годзе была ўдзімлікам Усеасямнай сельсаарцельнай выстаўцы, атрыма-ла дыплом першай ступені за ільнадоству, другой ступені — за когасадоству, чатыры калгаснікі атрымалі малыя сярэбраныя медалі і каштоўныя падарункі, а старшыня калгаса Васіль Аляксандравіч Глеба — вялікі залаты медаль. На 1955 год зацверджаны ўдзімлікам выстаўкі 66 чалавек. Пра гэты калгас ёсць што расказаць слухачу, на наглядных прыкладах можна паказаць папсехі і дасягненні ардынальнай гаспадаркі так, каб відаць былі простыя і сумленныя працунікі калгаснай вёскі. Аднак пра вялікія справы ў рэпартажы апавядаецца перай мовай, суа рэгіструюцца факты і лічбы. Кампазіцыйна гэты матэрыял з'яўляецца няграбным мантажам асобных выступленняў «скасценых» тлумачэннямі карэспандэнці. Рэпартаж успрымаецца часта як імпрывізаваны мітынг. А павінен ён быць такоў гутаркай, якая не толькі запікавала-б радзімслухача, але прымусіла яго ўзяцца за сваю заліную кніжку.

Сярод нарысаў і карэспандэнцый, што перадаюцца па радыё, трапляюцца і адрэіды мастацкія нарысы пра жыццё і людзей нашай рэспублікі.

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Слухаючы радыё...

Мы пазнаёміліся з перадачкамі на сельсаарцельных тэмах Беларускага намітара радзімслухачаў за апошнія тры месяцы. Тэматыка іх рознастайная, дыпазон таксама вялікі: тут ёсць матэрыялы аб працоўных буднях калгаса імя Сталіна Любанскага раёна, пра апрацоўку глебы па метадзе Мальцова ў калгасе Мінскай вобласці, пра сабыў у Іванаўскім раёне Брэсцкай вобласці, пра папсехі камсамоўцаў Шухавіцкага раёна па вырошчванню высокіх ураджаў кукурузы і г. д.

Імкненне аператыўна адкацінуцца на актуальныя падзеі, зацягнуць у галоўныя раіні рэспублікі, асацыява падтрымаць новае, праіфармаваць аб папсехам асобных працоўнай сельскай гаспадаркі — справа вельмі добрая і яе трэба ўдзімляць і пашыраваць. Але нам аднацца, што, настаўнікам сабе ўдзімлючы задумку і аператыўна адкацінуцца на падзеі, аўтары сельсаарцельнай перадачы заўважалі другі бок справы — форму і дасягненні надычы гэтых матэрыялаў.

Барышчу за далейшым удзім сельскай гаспадаркі халдце не толькі працоўнай калгаснай вёскі і механізатараў МТС. Гата — усенародная справа, пра якую дбае работні, выпускучыя машыны, пра якую з хваленнем гаворыць сельскі настаўнік, тлумачачы сваім выхаванцам каштоўнасць кукурузы.

Таму халдцеся-б, каб перадачы, адрасаваныя работнікам сельскай гаспадаркі, захоўваючы свой профіль і спецыфіку, былі больш цікавымі, жыццёвымі і рознастайнымі не толькі па тэматыцы, але і па гонам палачы матэрыялаў, каб яны ў увагай і прымясцю успрымаўся кожным радзімслухачом. Трэба сур'ёзна наклапацца і аб тым, каб назабегуць аднастайнасці, дакучлівага шаблону.

Вялікі часта ў перадачах аб сельскай гаспадарцы за пераікам дзеіду, дат, працягваючы іх агульным рытарычным разважаннямі не відаць жыццёвых і рэдавікаў калгаснай вёскі. Так зроблена перадача пра сельсаарцель імя Калініна Слуцкага раёна, суа і інфармацыйна пабудаваны рэпартаж «Работа на ферме — гаварова справа». Звычайна рэпартаж незалежна ад тэматыкі будзе на адным папсехам: некалькі агульных слоў аб калгасе, потым запіс на палітку выступлення старшыні калгаса, брыгадзіра, дяркі ці пастуха. У гэтым можа быць не асноўнае, але ў іх выступленнях мала жыццёвых і шчырых слоў, я і гаворыць яны, калгаснікі Мазырскага ці Слуцкага раёна, называюць аднамоўна сухой і пратакільнай мовай — амавай аўтара рэпартажу.

Вось для прыкладу рэпартаж «Па шлаху ўдзіму», які ставіў мэтай пазнаёміць слухача з папсехам калгаса імя Сталіна Любанскага раёна. Гэтая сельсаарцель у мінулым годзе была ўдзімлікам Усеасямнай сельсаарцельнай выстаўцы, атрыма-ла дыплом першай ступені за ільнадоству, другой ступені — за когасадоству, чатыры калгаснікі атрымалі малыя сярэбраныя медалі і каштоўныя падарункі, а старшыня калгаса Васіль Аляксандравіч Глеба — вялікі залаты медаль. На 1955 год зацверджаны ўдзімлікам выстаўкі 66 чалавек. Пра гэты калгас ёсць што расказаць слухачу, на наглядных прыкладах можна паказаць папсехі і дасягненні ардынальнай гаспадаркі так, каб відаць былі простыя і сумленныя працунікі калгаснай вёскі. Аднак пра вялікія справы ў рэпартажы апавядаецца перай мовай, суа рэгіструюцца факты і лічбы. Кампазіцыйна гэты матэрыял з'яўляецца няграбным мантажам асобных выступленняў «скасценых» тлумачэннямі карэспандэнці. Рэпартаж успрымаецца часта як імпрывізаваны мітынг. А павінен ён быць такоў гутаркай, якая не толькі запікавала-б радзімслухача, але прымусіла яго ўзяцца за сваю заліную кніжку.

Сярод нарысаў і карэспандэнцый, што перадаюцца па радыё, трапляюцца і адрэіды мастацкія нарысы пра жыццё і людзей нашай рэспублікі.

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

Востра і прычынова ўдзімляюцца на дзеянні пытанні жыцця вёскі ў нарысе А. Вялічэна «Сянь жыцця». Пісьменнік паказвае старшыню калгаса Алену Паўлаўну Сінкевіч, якая прышла ў вёску па закліку партыі, яе барышчу за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і згуртаванне сапраўднага актыву. Радзімслухача з цікавасцю слухалі нарысы А. Русецкага

«З думкай аб людзях» і А. Карлюка «Старшыня калгаса», дзе добра паказана праца фармавання і росту новага чалавека былой забоебеларускай вёскі. Нядрэдня зроблены ўступ да нарыса «У сабесе» «Ведрыч» (аўтары Арцём'еў і Шукіна), добра успрымаецца радзімслухача А. Трацікоў «Ленінец агні» пра Янаўскую міжкалгасную электрастанцыю Астрэнецкага раёна, дзе цікава апавядаецца пра калгаснікаў, якія авалодалі новымі спецыяльнымі, пра новую культуру калгаснай вёскі.

На жалі, радзей назабегваюцца радзімслухача на прамясцовыя тэмы. Тут таксама ёсць каштоўныя якасці:

3 рэдакцыйнай пошты

„Літаратуры няма...“ адказваюць гультай

У цэнтры гарадскога пасёлка Ельск знаходзіцца «Кульмаг». З рэдакцыі да веча...

брасур выдання 1954 г. Іх атрымалі і не толькі ў продаж не далі, але нават не распакавалі. Сярод вялікай колькасці рознай літаратуры знаходзілі кнігі І. Талстога «Вайна і мір»...

Якуб КОЛАС Петрусю Броўку

(Да пяцідзесяцігоддзя) Азірнемся, Петруська, назад — Колькі кветак пасохла ў пракосе! І чаго, эх, чаго толькі, брат, Перажыць, перажыць не прыйшлося!

Паэзія яго героі

Новая кніга Антона Бялевіча «Жывая рака» ва ўсіх адносінах характэрная для паэта. У ёй добра бачны і дадатны бакі яго творчай манеры і сур'ёзны недахопы.

Думаецца мне, што адным з лепшых (бадз, лепшым) у кнізе з'яўляецца верш «Каваль». Напісаны, як кажуць, адным дыханнем, верш гэты не мае ў сабе нічога дуграганага, неабязковага. Калі чытаеш яго, то пазнаеш многа блізкага і знаёмага, аб чым, зяецца, многа разоў чуў у народзе, вельмі толькі ў кнігах не сустракаў.

Вечар, прысвечаны 50-годдзю паэта

У памяшканні Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага адбыўся вечар, прысвечаны 50-годдзю П. У. Броўкі.

Сельскі Дом культуры — удзельнік выстаўкі

Ганаровае права — быць удзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі заваяваў Рэчыцкі сельскі Дом культуры Сталінскага раёна.

Будаўніцтва калгасных клубаў

У Жалудзкім раёне Гродзенскай вобласці шырокі фронт будаўніцтва калгасных клубаў. Не так даўно, напрыклад, ва ўзбуйненай сельскагаспадарчай «Гігант» адбылося ўрачыстае адкрыццё клуба на 150 месц.

Пісьменнікі ў трактараздавоц

28 чэрвеня на летняй страдзе ў пасёлку Трактарніка завяла адбылася сустрэча пісьменнікаў з маладымі трактараздавоцнікамі.

Малады мастакі

Летняя практыка па малюнку і жывапісе завяршыўся навуцкім год студэнтаў Мінскага мастацкага вучылішча. Увесь год яны працавалі ў класах майстэрняў і толькі апошняе тры тыдні — на адкрытым паветры.

Увекавечыць памяць паэта-дэмакрата

Імя паэта-дэмакрата Францішка Багушэвіча дорага кожнаму, хто любіць родную літаратуру. Яго лепшыя творы ўвайшлі ў зальны фонд Беларускай паэзіі і карыстаюцца шырокай папулярнасцю ў народзе.

Увечар, прысвечаны 50-годдзю паэта

У памяшканні Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага адбыўся вечар, прысвечаны 50-годдзю П. У. Броўкі.

Сельскі Дом культуры — удзельнік выстаўкі

Ганаровае права — быць удзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі заваяваў Рэчыцкі сельскі Дом культуры Сталінскага раёна.

На здымку: студэнты чабэртэга курса на практыцы ў парку імя Чэлюскаінца.

Фота І. Салавейчыка.

Да новай сустрэчы!

У Мінску заканчваецца гастроль тэатра музычнай камедыі Латвійскай ССР (галюны рэжысёр — заслужаны дзеяч мастацтва Латвійскай ССР і Чувашскай АССР Б. Праўдзін, галоўны дырыжор — Т. Вейні).

Гледачы цэпла прынялі выступленне гэсцей з брацкай рэспублікі.

У многіх спектаклях адчуваецца ўдмуртвая рэжысёрская работа, цікавая трактоўка ролей; выдатна пастаўлены танцы балетмайстрам Е. Таншавай-Біронік, добра гучаць хоры (хормайстар Э. Скудра).

Асабліва цікава выкалікалі спектаклі па творах савецкіх кампазітараў на сучасную тэматыку, аперэты «Вольныя вецер» І. Дунаеўскага і «Трэміта» Ю. Мілюціна. Паводзіны героюў, іх думкі, пачуцці, перажыванні блізка нашым людзям і таму знаходзяць гарачы відук і іх сэрца. Пафасм барыбач протых людзей з народа за свабоднае жыццё, за права на працу і асабістае жыццё прасякнута аперэты «Вольны вецер» (рэжысёр А. Лейман, дырыжор Ю. Паломскі). У гэтым спектаклі ўдала вырашаны вобразы станючых героюў. Гэта ўдала марака Клеменціна Марыч, жорстка з выгляду жанчына, заапалячона думкамі аб істачым, аб шчасці сваёй дачкі (артыстка І. Кална-Баркел); Стэла, жыццерадасна, чыстая і цвёрдая натура, якая гатовая ахвяраваць сваім асабістым жыццём дзеля выратавання баханяга (артыстка А. Шурыгина). Вялікай удачай спектакля з'яўляецца вобраз Пеніты ў выкананні артыстка І. Мабо. Вясолая, дасціпная, яна гатовая ў любую хвілінку забяць пра сябе, пра сваё шчасце і прыжыці на дапамогу сябрам.

Сярод выканаўцаў музычных партый выдзяляюцца артысты А. Кярта (Янко) і заслужаны дзеяч мастацтва Грузінскай ССР В. Гэфрат (стары марак — акцёр Пазар Гала), а таксама выканаўца партый Філіпа (артыст Н. Грыдасяў) і Фамы (артыст М. Рудзін). Славуты дуэт, музыка якога праходзіць праз усю першую дзею, паводзіны героюў на сцэне сведчаць аб наўнясці пэўных камедійных здольнасцей у акцёраў. Мужны і высакародны Янко, у мінулым воям партызан-мэццёў, скупны і выразны ітрыхамі намяляваны артыстам А. Кярта. Артэст валодае добрым, чыстым голасам. Удачна з'яўляецца таксама вобраз Пазара Гала, старага артыста з народа, прагнага з тэатра за сваё вольнадумства і вольналюбства, за сувязь з маракамі.

Усе гэтыя людзі аб'яднаны высокімі марамі, імкненнямі і мэтай. Глядач верыць, што яны — ля народа свабоднага, свецлага жыцця. Ім процістаяць вобразы ворагаў, людзей, якія прыжылі будаваць свой добрыбыт на слазах і праці простага народа. Гэта — Георг Стан, кіраўнік парачоўнай кампаніі (артыст В. Зір'яні), Чэсерыфад (артыст Д. Квітко), Рагіна да Сен-Клу (артыстка З. Барысана). Вобразы адмоўных персанажаў атрымалі

значна менш цікавымі, чым станючых героюў, за выключаннем Георга Стана, чыкі і прайдзіста, чалавека з цёмным мінулым.

У спектаклі ёць удалы масавыя сцэны, шмат камічных сітуацый, ражысёрскіх знаходак. Гэта — жыццерадасны спектакль, здольны абудзіць у гледача пачуцці дружбы і павагі да партыі маракоў, а ў іх асобе і да народа невядомай краіны, якая змагаецца за сваю свабоду.

Спектакль не пазбаўлены і недахопаў. Але ў большай ступені яны ўласцівы іншым твораў, у прыватнасці «Трэміце». У гэтым спектаклі таксама шмат удалых вобразаў: Васіліна Кошуб, протая саянская дзяўчына, удзеліні і арганізатар будаўніцтва новага жыцця ў адной з вёсак Савецкага Закарпацця (артыстка М. Зір'яні); Мікола і Алеся, малодцы закарпацкія, якія не ўваўляюць свайго шчасця без шчасця ўсёй вёскі, народа, без свабоднай праці (артысты Н. Грыдасяў і І. Мабо); стары дзед Васіліна Антанас Кошуб (заслужаны дзеяч мастацтва Грузінскай ССР В. Гэфрат); дамабілізаваны салдат Пракоп, бацька Міколы (артыст Д. Квітко); Парася Ніканораўна, маці Алесі (артыстка З. Барысана) і іншыя. Яркі камедійны талент праявіў у «Трэміце» артыст А. Озеры.

Адмоўныя ролі ў «Трэміце», між іншым, выкананы больш удала, чым у «Вольным вецеры». Агульным недахопам спектакля з'яўляецца не заўсёды зааляняючае гучанне галасоў салістаў. Хор, наадварот, гучыць амаль заўсёды добра, прыгожа і чыста, але ў масавых сцэнах бывае вельмі многа непатрабнай мітусні. Часта характэрна прамерна «заапалячона» руюкі дырыжор. Гаты папрок можна кінуць і ў адрас салістаў, якія больш упэўнена праводзяць сцэны без музыкі.

Ёць вышадкі, залі акцёры, імкнучыся ярка намяляваць адмоўны вобраз, проста пераіграваюць. Так было, напрыклад, з роллю камісара паліцыі ў «Вольным вецеры» ў выкананні артыста В. Рушко. Больш старанна неабходна апрацоўваць ролі ў танцах, большай зладжанасці патрабуе ансамбль.

Здольныя акцёры, зладжаны хор і аркестр, танцавальная група даюць усё падставы лічыць, што малоды творцы калектыву (тэатр музычнай камедыі Латвійскай ССР) у гэтым годзе адзначыць сваб дзесяцігоддзе будзе ўдасканаліваць сваб майстэрства і пашырць свой рэпертуар сучаснымі высокамастацкімі твораў.

Гастролі ў Мінску тэатр правёў у дні, калі Савецкая Латвія разам з іншымі рэспублікамі Прыбалтыі рыхтуецца адзначыць зямнаўзнятую дату — пятнаціцігоддзе абвешчання савецкай улады. І таму выступленні калектыву прайшлі пад знакам непарушнай брацкай дружбы народаў Савецкага Саюза.

Е. РАКАВА.

У ГОМЕЛЬСКІХ ГЛЕДАЧОУ

На заводскім двары «Гомельскага» з'явіўся невялікі аўтобус з акцёрамі тэатра імя Янкі Купала. Артсты не ўпершыню наведваюць гомельскаўдаўца ў час сваіх гастроль у Гомелі, таму іх сустракаюць тут з асаблівай цікавасцю, прыязнасцю.

Мы вельмі рады, што кожны раз, наведваючы Гомель, вы прымаецеце да нас, дарэгі таварышы, — вітаючы гэсцей, гаварыў намеснік сакратара партбюро завода тав. Дзеньдобра. — Рабочыя нашага завода ведаюць ваш тэатр і многія яго артыстаў. Прымаючы вас у сябе, яны адначасова гавораць, што хацелі-б бачыць у вашым рэпертуары п'есу пра жыццё калектыву рабочых завода ці фабрыкі, бо наша Беларусь стала вялікай індустрыяльнай рэспублікай.

— Мы заўсёды, бываючы ў Гомелі, наведваем ваш завод, каб сустрэцца з яго выдатным калектывам, пачуць відукі аб нашых спектаклях, — сказаў народны артыст БССР С. Бірла, выступаючы перад рабочымі лінейнага цаха.

Адкрываюцца заслона, і пачынаецца спектакль «Паўлінка». Многія выкалікалі ўжо даўно знаёмым рабочым.

— Ад усёй душы дзякуем вам за вашы выступленні, — гаворыць начальнік планова-дыспетчарскага бюро пеха

т. Мааеў. — Вы прыехалі ў зямнаўзнятую для нашага завода дні — яму споўняецца дваццаць год.

Праз некалькі дзён пасажырскі аўтобус з артыстамі спыніцца перад будынкам клуба калгаса «Новае жыццё» Уваравіцкага раёна. На запрашэнню хлебабоўца творчы калектыв прыехаў да іх у гості.

Старшыня калгаса І. Панкратэчка гарача вітае купа-лаўцаў.

— Шкада толькі, што такое свята, як вы прыехалі ў наш калгас, бывае не так часта: толькі ў час гастроль тэатра ў цэнтры нашай вобласці. Часцей выязджаеце да нас, дарэгі таварышы. Калгаснікі любяць ваш тэатр і з радасцю будуць сустракаць кожнае ваша выступленне.

Тэатр набыў са сваімі спектаклямі ў хлебабоўцаў Кармянскага раёна, у Чачерску, Гэчыцы і Добручы. На творчыя сустрэчы з гледачымі выязджалі Г. Глебаў, П. Малча-на, І. Рэжакя, У. Дзядышка, І. Шапіла, Э. Шапка, І. Шыно, А. Баранюк і інш.

Тэатр паказаў 25 выязных спектакляў у раённых цэнтрах і калгасных вобласці.

М. ДАНИЛЕНКА.

Сяброўства мастацкіх калектываў

Гурткі мастацкай самадзейнасці Жалудкоўскага раённага Дома культуры трымаюць цесную сяброўскую сувязь з мастацкімі калектывам Мастоўскага фабрычнага завода. Так, нядаўна мастоўскія самадзейныя артысты выступілі з цікавым канцэртнам перад жыхарамі гарадскога пасёлка Жалудок. У сваю чаргу гурткі Жалудкоўскага раённага Дома культуры далі цікавы канцэрт, які прагледзела каля 150 чалавек рабочых Мастоўскага фабрычнага завода.

Абодва калектывы рыхтуюць новыя канцэртныя праграмы. З імі яны дадуць у бліжэйшыя дні абменныя канцэрты.

Тут жыў Я. Купала...

У Ленінградзе на доме № 45 па 4-й лініі Васільеўскага вострава, дзе з 1909 па 1913 год жыў Я. Купала, была ўстаноўлена мемарыяльная дошка.

Вечарам 23 чэрвеня тут адбыўся мітынг.

Мітынг адкрыў адказны сакратар Ленінградскага аддзялення Саюза пісьменнікаў Аляксандр Пракоф'ев.

Спадае пакрыва, умацаванае на сцяне дома, і прысутным адкрываецца мемарыяльная дошка з надпісам: «У гэтым доме з 1909—1913 гг. жыў народны паэт Беларусі Янка Купала (Іван Дамінікавіч Лупавіч)».

З дапамогаю актыўна

Сур'ёзных поспехаў дамагліся калгаснікі сельгасарцелі імя Калініна Столінскага раёна Брэсцкай вобласці. З ростам матэрыяльнага добрабыту вырастае і культурны запатрабаванні калгаснікаў.

У красніку гэтага года прадстаўнікі інтэлігенцыі сабраліся разам з культасветработнікамі, камуністамі і камсамоўцамі, з калгасным актывам, звязаны з культурным абслугоўваннем масавага насельніцтва. Іны проста, пад'ёмнаму абмяняліся думкамі, намяцілі шляхі паліпашня калектыва абслугоўвання алаўскаўдаўца. Было вырашана да 35-й гадавіны Вялікага Кастрычніка закончыць будаўніцтва тыпавога калгаснага клуба, значна павысіць узровень прапаганда палітычымі, навукова-адукацыйнымі, прыродазнаўчымі і сельгаспадарчымі ведаў, ажывіць дзейнасць сельскага лектэрыя. А каб зрабіць лекцыйную прапаганду больш захадлівай, лек-

Памяці В. А. Яфімава

Раптоўная смерць вырвала з нашых радюў аднаго са старэйшых кампазітараў і музычных пелагогаў, дэпутата Ленінскага райсавета г. Мінска, даштэа Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, старшыню праўдзяння Беларускага аддзялення музфонда ССРР, члена КПСС, заслужанага дзеяча мастацтва БССР Васіля Аляксандравіча Яфімава.

Усё жыццё В. А. Яфімава (ён нарадзіўся ў 1881 годзе), з'яўляючыся прыхільным высокага служэння народу, Радзіме, узрам прапавітанцыі і прыціпных адносін да справы, чалавечай чыласці і сапраўднай прыязнасці да сяброў па рабоце.

Выхаванец Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, якую ён скончыў у 1937 годзе класу кампазіцыі Ф. В. Залатарова, В. А. Яфімаў унёс значны ўклад у музычную культуру Беларусі як кампазітар і пелагог. Шырока вядомы яго вальсы і творы: хоры — «Валкі дзень», «Мір адстаі», «Ой, шумі ты, раліца, беларускі бор», «У прозных багах», «Песня аб пяходзе», «Дзень добры, Масква», «Рамансы і песні — «Мадзі», «Знаёмая дарожка», «Мы сустрамаем», «Калыханка», «І калгасніца» і інш. Шмат увагі алаў кампазітар мастацкай апрацоўкі традыцыйнай і сучаснай беларускай народнай песні: «Што й за месці, што й за яны», «Дзеўці хмеля салілі», «Каліна-малінушка». Вельмі цікавай з'яўляецца яго песня на сучасны народны лексат «Ой, была, была ночка цёмная...» У жанры буйнай камерна-інструментальнай музыкі ён напісаў два струнныя квартэты, якія трывала ўвайшлі ў канцэртны рэпертуар. Музыка В. Яфімава блізка да народных вытокаў і заўсёды захоўвае сувязь з сучаснасцю.

Многа карыснага зрабіў В. А. Яфімаў у пачаснай справе выхавання малодшых беларускіх музычных кадэц. Складзены ім падручнік аментарнай тэорыі музыкі за кароткі тэрмін вытрымаў два выданні і вядомы па ўсёй Савецкай краіне.

Памяць аб В. А. Яфімаве — чудым таварышу і таленавітым кампазітары назаўсёды захаваецца ў нашых сэрцах.

Я. Цімоці, Р. Шырма, М. Аладоў, А. Багатыроў, І. Янычовіч, Г. Цітовіч, М. Чурнін, П. Падбарэзскі, П. Лютаровіч, Т. Ларыёнаў, Д. Лукас, У. Алоўнікаў, Р. Пунст, Л. Мухарынская, Б. Смольскі, Д. Камінскі, С. Ніснечнік, Г. Барнер, Г. Анчынаў, М. Пігульскі, Я. Зелена, Н. Малагаў, Л. Хасдан, П. Левашоў, І. Бакун, Н. Арлоў, А. Красноў, В. Сімо.

Справядлівы канцэрт

У тэатральнай зале Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна адбыўся справядлівы канцэрт Гомельскага музычнага вучылішча.

Першае аддзяленне канцэрта пачалося выступленнем хора вучылішча. Добра былі выкананы «Песні адвешчана» Штакгоўскага, малалеўска народная песня «Вось так», апрацоўка народнай песні Леантэвіча «За гародам качка» і Дунаеўскага «Яціце, гадабы».

Да ліку яркіх нумароў першага аддзялення траба аднесці выступленне студэнткі Вярычкі. Чудовы тэмбр голасу, прастата, лёгкасць характэрны для юнай выканаўцы рамана Чайкоўскага «Чаму», рускай народнай песні «Што мне жыццё» і «Задраўнай» Дунаеўскага.

Прыемнае ўражанне зрабіў выкананы студэнтам чацвёртага курса Заўліным канцэрт Будашкіна для домы з аркестрам.

У другім аддзяленні былі паказаны ра-

боты студэнтаў-выпускнікоў дырыжорска-харавога факультэта. Асабліва траба адзначыць выступленні Мурашкі, Радаўні, а таксама выпускнікоў аддзялення народных інструментаў. Заалячэнне слухачоў выкалікала дырыжыванне студэнткай чацвёртага курса Максенай уперцыю «Слава народам нашай краіны» Шынова.

Слаба на канцэрте было прадстаўлена фартаўнае аддзяленне.

Адуцінасць у канцэрте класа скрыпкі значна абцяжыла праграму.

У гэтым годзе Гомельскае музычнае вучылішча выпусіла 20 студэнтаў, з якіх шэсць чалавек ракамендуецца для паствуплення ў кансерваторыю, чатыры атрымалі прызначэнне на працу ў музычных школах і дзесяць чалавек едучь у раёны вобласці на працу ў сельскія калектывы мастацкай самадзейнасці.

О. КУЛЯШОВА.

Дом-музей А. Міцкевіча

Не толькі масовое насельніцтва, але і жыхары Масквы, Мінска, Кіева і іншых гарадоў краіны аказваюць дапамогу музею. Тав. Леўковіч з Масквы праслаў ноты кампазітара Кю на творы Адама Міцкевіча, якія развучаюцца мясцовымі калектывам мастацкай самадзейнасці. Кіеўскі скульптар даў Ульяну зрабіў для музея бронзавы бюст паэта. З Мінска паступіў рэзкі партрэт Міцкевіча работы італьянскага мастака Пальміры (1895 год).

Частка экспанатаў перадапа музею Польскай Народнай Рэспублікай.

Вядуцца работы па афармленню пастаяннай экспазіцыі музея пры ўдзеле лепшых скульптараў і мастакоў нашай рэспублікі.

Упрыгожваецца і сам Новагрудск. Паблізу Дома-музея разбіты прыгожы сквер, пасаджаны малоды дэкаратыўныя дрэвы і кусты. Прыводзіцца ў парадак плошча і навакольны вуліцы.

Коротка

Районная Шучынская бібліятэка арганізавала і накіравала на жываадукацыйныя фармы калгасаў 23 бібліятэка-перасоўкі. 50 такіх бібліятэчак пасалі сельскія клубы, хата-чыталні і бібліятэкі Шучынскага раёна.

Для лепшай папулярызцыі пастаянны студэнцкага Пленума ЦК КПСС Тураўскага раённага бібліятэка-чытачой літаратурнага вечару на тэму «За дзесяць мільярдў пулоў збожжа ў год». У чыталняй зале на гэтую тэму аформлены стэнд.

Некалькі год там назад у вёсцы Лютыя (цэнтр сельгасарцелі «Лютыя») Крэнскага раёна калгаснікі сваімі сіламі пачалі будаваць добры клуб. Нядаўна яны закончылі добраапарэдкаванне гэтага клуба. Аформілі сцэну, артыстачны пакой, паставілі ў глядзельнай зале 150 новых крэслаў. Шэфы — Інстытут фізічнай культуры — падаравалі калгасу багату бібліятэку.

Добрушскага раённага бібліятэка і бібліятэка рабочага клуба імя В. Куйбышава правалі канферэнцыю чытачоў па рамалу малодага пісьменніка А. Андрэева «Шырокае поле». На канферэнцыі прысутнічала 250 чытачоў. Гэта была пятая канферэнцыя чытачоў, праведзеная сёлет.

Паспяхова закончыўся першы навукавы год у Горнаклай музычнай школе. Усё 75 вучняў — дзеці рабочых, калгаснікаў і служачых, — перайшлі ў наступны клас. Многія з іх правалі выдатны музычны здольнасці і ў першы год засвоілі праграму за два класы.

У новым навукавым годзе адкрываецца дадаткова чатыры класы: домы, бяля, фартаўна і аркестраны. У школу будзе прынята 60 дзяцей.

Галоўны рэдактар Васіль Вітна.

Рэдакцыйны нагляд: Зейр АЗГУР, Дзмітрый АРЛОУ, Уладзімір АЛОУНІКАУ, Алеся БАЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Васіль БУРНОСАУ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕУ, Барыс ПЯРКОУСКІ.

Культура і мастацтва Індыі

Індыя — краіна старажытнай культуры. Ужо ў трыці тысячгадоўці да нашай эры народы, якія насілі дзіліну ракі Інд, стварылі высокую самабытную культуру і мастацтва. У старажытнай Індыі былі закладзены асновы арыфметыкі і алгебры. Тысячагоддзі дасялі да нас выдатныя творы стараіндыскай літаратуры — народныя сказанні — веды. Створаны шмат стагоддзям таму пазад рукамі ўмелых індыйскіх майстроў шматлікі храмы, палацы, статуі, творы жыццянасці да гэтага часу здзіўляюць закончанасцю форм, пластычнасцю і дзіўным спалучэннем колераў. На ўсё свабоднае імя імя індыйскай архітэктуры, які храм Раджарані ў Бхуванешвары, палац цара Амокі ў Паталіпурты, выдатны маўзалеі Тадж-Махал у Агры.

Найбольшага росквіту культура і мастацтва Індыі дасягнулі з пачатку XVII стагоддзя. Больш чым двухстагоддзе каляніальнае панаванне англічан рэзка заалячвала развіццё індыйскай культуры. І нягледзячы на тое, што ў 1947 годзе Індыя зноў стала незалежнай, следы панавання каляніатараў адчуваюцца і да гэтага часу. Аб дзікіх выніках кіравання англічан гаворыць хоць-бы той факт, што ашм 80 працэнтаў насельніцтва краіны непісьменны.

Анак і ў дзякі галы імпэрацыя прыцігну народ Індыі не хлілі галаву. У другой палове XIX стагоддзя з'яўляюцца буйныя творы індыйскіх пісьменнікаў. На ўсё свабоднае імя імя індыйскага пісьменніка і паэта Рабіндраната Тагора, які так і не дажыў да стварэння незалежнай Індыі (ён памёр у 1941 годзе). У творчасці Тагора адлюстравана найвышэйшы пералом у свядомасці індыйскіх народных мас. Пакуты і ягоныя саянства да прыгатаўніцкаў, яго невычэрпны аптымізм і вера ў свецкую будучыню з вялікай сілай выказаны ў тво-

рах другога буйнага пісьменніка Індыі Прамо Чандра.

У 1935 годзе з'явіўся славеты раман Музык Радж Ананда «Недатыкальны». Пісьменнік паказаў у гэтай кнізе жудаснае існаванне ў занадзвычай ангаічым Індыі адной з ніжэйшых каст насельніцтва — «заянчаных». Шэсцідзеці мільянаў заянчаных, або, як іх называюць яшчэ, «недатыкальных», выконвалі самы цяжкія работы за нікчэмную плату. У рамана смела і рашуча ставіцца праблема «недатыкальнасці», як праблема барацьбы за феадальнымі перажыткамі, барацьбы за чалавечую годнасць. Музык Радж Ананд не абмяжоўваецца спачувальным паказам абяздоленых, а заклікае да барацьбы з сістэмай каст.

З апошніх твораў пісьменніка вялікай папулярнасцю ў краіне карыстаюцца раманы аб саянскім руху ў Пенджабе «Швет чалавечтва», зборнік апалядынаў «Чалавек, які любіць грошы больш, чым людзей», раманы аб жыцці феадальных князюў Індыі пасля другой сусветнай вайны «Прыгнаныя жыццё індыйскага князя» і інш. Музык Радж Ананд — пісьменнік, кроўна звязаны з народам, імкнучы ўсебакова асвятліць яго спадчына.

У творчасці індыйскіх пісьменнікаў і паэтаў з'яўляецца большае месца займае тама барацьбы за мір і супрацоўніцтва паміж усімі міралюбивымі народамі. Нягледзячы на падпілчыцкаў вайны дзяка апалядынаў Музык Радж Ананда «Ары і галабу». У 1953 годзе Сусветны Совет Міру прысудзіў яму Міжнародную прэмію міру.

Славутыя традыцыі індыйскай літаратуры павялічваюцца пачаў таксама такія прагрэсіўныя пісьменнікі, як Крышан Чандра, Ахмед Абас, Валатхол і інш. У нядаўна апалядынаваным апалядынаў Крышана Чандра «Вада» герой апалядынаў, выгледзячы на ўсё дзяка і істачым, упэўнена гаворыць аб тым, што яго мара аб лепшай будучыні і шчасці абудуцца, на-

род атрымае неабходную для яго падаў вазу.

Вялікае значэнне ў культурным жыцці Індыі набыла дзейнасць Асацыяцыі індыйскіх народных тэатраў, якая аб'ядноўвае сотні тэатральных калектываў па ўсёй краіне. Праз народныя тэатры сотні тысяч працоўных маюць магчымасць пазнаёміцца з імямі прагрэсіўных індыйскіх драматургаў. У Банбей з вялікім поспехам прайшла п'еса Атрыя «Бабу» («Пан»). Галоўны герой п'есы Раман усвабодзе адробнага служачага, яго пратэст супраць беднасці, выкаліканай прыгнётнай наймалейшай, імкнучыся застанца сумленным чалавекам, Раман трапляе ў турму, яго сям'я галае.

Блізкасць да пакут народа, гнеўны пратэст супраць спадчыны каляніалізма, палітычны заклік да перабудовы жыцця на новай дэмакратычнай аснове — вош што асабліва характэрна для творчасці сучасных індыйскіх пісьменнікаў і драматургаў.

Блізкае да народа і творчасці індыйскіх майстроў жыццянасці і скульптуры. Аб гэтым гавораць экспанаты акраітай у Маскве выставкі «Культура і мастацтва Індыі». На выставцы прадстаўлены творы індыйскіх мастакоў, пачынаючы са старажытэйшых часоў і да нашых дзён. Жыццё сучаснай Індыі асабліва ярка адлюстравана ў такіх карцінах, як «Пераадака рысавай расалы» Натх Банерджы, «Малабарская прыгажуня» Джыджа, «Сажака ў вёсцы» Арун Мухерджы. Аб росквіце народнага мастацтва гавораць шматлікі творы народных майстроў — творы са слановай косці, керамікі, сталі, бронзы, дрэва. На іх ляжыць адыбак глыбокіх нацыянальных традыцый. Напрыклад, у каларавой гравюры па дрэву Харан Даса «Пара галабу» пры прастане срэжка з дзівовай мяккасцю і лірычнасцю перададзена паэтычная і мірная душа працоўнага індыйскага народа.

У Індыі цяпер хуткімі тэмпамі разві-

ваецца нацыянальнае па форме і глыбока дэмакратычнае па змесце кіномастацтва. Штогод тут выпускаецца каля трыста розных фільмаў. Індыйскае кіно іграе значную ролю ў культурным перабудовы краіны. У Індыі гавораць, што кіно — адзіны ўсеха бэатны.

Навадзе раёны індыйскага Урала, у кожным кіноаграме, побач з поўнаметражнымі мастацкімі фільмамі, дырэцыя абавязана паказваць дакументальную карціну, дзе асвятляюцца пытанні развіцця народнай гаспадаркі, педэгагіі, сацыяльнай гігіены, мастацтва і быту. Кіно шырока выкарыстоўваецца ў барацьбе за ліквідацыю непісьменнасці. Аўтаматычны з кіноўстаноўкамі ездзіць па вёсках, і народныя настаўнікі з дапамогай вучбыных фільмаў навукавую саян грамаце.

Сярод выдатных індыйскіх работнікаў кіно прымятае месца займаюць малодыя кінарэжысёры, якія прысвечваюць свой талент праўдывому адлюстраванню становішча рабочага класа і саянства. Да іх належыць любімец індыйскай публікі Прытхі Радж Канур, буйны музыкант і кінарэжысёр Аніл Бісуас, ужо вядомыя савецкай публіцы па фільмах «Вадзят», «Два біткі аямі» і інш. Прытхі Радж Канур працуе цяпер на трэцім серыяй фільма «Вадзят». Пастаўка гэтага фільма ажыццяўляецца ў студыі «Радж Канур-філм» у Банбей. Сцэнарый трэціх серыі напісаў вядомы індыйскі пісьменнік Ахмед Абас. Фільм будзе расказваць аб саяншым жыцці ў Індыі.

У мастацкай культуры Індыі выдатнае месца займае музыка. Яна складае неад'емную частку народнага тацаў, тэатральных паставак, фільмаў. Нараджаюцца новыя песні. У індыйскім народзе вош у імят гадоў папулярная песня-гім «Банг-матарам» («Прывітанне табе, радзіма-маті»).

Прагрэсіўныя кампазітары аб'яднаны па «Усеіндыскай саюзе кампазітараў». Старэйшы яго з'яўляецца аўтар многіх вядомых у краіне песень Аніл Бісуас. У 1953 годзе была створана «Нацыянальная акадэмія музыкі, таца і драмы». Для паліпашня кваліфікаваных музыкантаў

створана шырока сетка спецыяльных навукавых устаноў.

У 1951 годзе былі ўстаноўлены прэміі прэзідэнта Індыі, якія штогод прымуджаюцца дзіўным выканаўцам — музыкантам і вадзістам. Прэм'ер-міністр штогод уручае пераходны прыз «Нацыянальнай акадэміі музыкі, таца і драмы» лепшай групе выканаўцаў народнага тацаў.

Багата і разнастайная культура Індыі — прадукт творчасці іматэрыяльных народных мас. Яна глыбока аптымістычная, прасякнута ідэяй барацьбы за свецкую будучыню індыйскага народа. «У Індыі па ўсё пераляты росквіту ў культуры, — п'есу прэм'ер-міністр Індыі Джавахарлал Неру ў сваёй кнізе «Акцрыцы Індыі», — наглядзяцца захваленне жыццём, прыродай, асада свабодным існаваннем, развіццё мастацтва, музыкі, літаратуры, саянства, тацаў, жыццянасці і тэатра».

З кожным днём растуць і ўмацоўваюцца культурныя сувязі індыйскага народа з народам Савецкага Саюза, Кітайскай Народнай Рэспублікі і краін народнай дэмакратыі. У Савецкім Саюзе з поспехам дэмаструюцца індыйскія фільмы, вялікі тыражом распаўсюджваюцца пераклады кніг індыйскіх пісьменнікаў і паэтаў. Узасны абмен дэлегацыямі дзеячоў культуры сядзейнічае ўмацаванню супрацоўніцтва Індыі з краінамі лагера сацыялізма. Вялікае значэнне ў справе ўмацавання сяброўскіх адносін паміж СССР і Індыяй мела пэска Джавахарлал Неру па Саветскаму Саюзу і падпісанне Дзе Неру і Н. А. Булганіным сумеснай ваяны.

Культурныя сувязі Індыі з вялікім Кітаем разгучваюцца на аснове заключанага ў лютым гэтага года спецыяльнага пагаднення. Нагадненне прадугледжвае значны рост культурных сувязей абодвух краін.

Песняы культурнага сувязі Індыі з краінамі лагера міру і сацыялізма вядуць да ўзаснага ўбагачэння культуры гэтых краін, салідарызаванню лепшаму ўзаемаўзаснаў і супрацоўніцтву народаў з высакароднай справе абароны міру і прагрэсу.

В. ДАШКЕВІЧ, Л. МАКСІМАУ.